

УДК 811.111'373.45

Кузнєцова І. В.¹, Канценельсон Я. О.²

¹ канд. філол. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. ГФ-312м НУ «Запорізька політехніка»

ЯПОНІЗМИ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Кожна мова має свої певні особливості, так от структурні особливості японської мови перешкоджали проникненню запозичень в англійську мову. Більшість японізмів з'явилися в англійській мові на поч. XX століття. Країна Японія знаходилась довго в ізоляції від світу і міжкультурна комунікація почала сприяти міжмовним контактам. Це сприяло активному проникненню слів – японізмів, які позначають реалії в англійську мову. Але процес запозичення з японської мови відбувався на основі запозичень з китайської мови. Стрімкий економічний, культурний і політичний розвиток сприяв ідентифікації великої кількості запозичень з японської мови в англійську.

У наш час посилюється вплив японської культури на сучасний світогляд, що сприяє поширенню японізмів. Лексичне переміщення

(запозичення) з однієї мови в іншу було предметом тривалого інтересу вчених. Запозичення останнім часом перестає вважатися основним джерелом нових слів в англійській мові. Кількість японських запозичень в англійській мові є доволі мізерним. Перші запозичені слова міцно асимілювалися в англійській мові.

Запозичення з японської мови в сучасній англійській мові переважно вживаються для передачі інформації про особливості культури і побуту країни. Більшість з них – це слова-екзотизми (запозичені слова на позначення реалій життя іншого народу чи країни): *daimyo*, *shogun*, *tycoon*, *typhoon* тощо.

Наприклад, такі запозичення як *tycoon*, *typhoon* зафіксовані більшістю тлумачних і двомовних словників. Велика частина запозичень з японської мови відома тільки фахівцям тієї чи іншої галузі, так як основна маса слів передає реалії японської культури і дійсності. Багато слів або зовсім не асимільовані, або асимільовані лише частково: фонетично, графічно, граматично або лексично.

Слова-екзотизми поділяють на певні групи: назви житла, страв, напоїв, явищ культури тощо. Наприклад, в українській мові це корида, тореро (з життя іспанців), кімоно, сакура (з життя японців). Екзотизми найчастіше використовують у літературі, щоб надати твору місцевого колориту.

Види екзотизмів: назви грошових одиниць (*yuan*, *tugrik*, *hryvnia* – 人民元、トゥグリック、フリヴニヤ – юань, тугрик, гривня); назви деяких населених пунктів (*aul*, *ail*, *kishlak* – 村莊, 村莊, 村莊 – aul, ail, kishlak); назви житла (民家 – *minka* – мінка «Будинок людей»); назви предметів одягу (*wafuku*, *kimono* – *wafuku*, 和服); назви людей за посадою або родом занять (*geisha* – 芸者 – *geisha*); назви страв і напоїв (*asado*, *ramen*, *yakitori*, *soba*, *shiitake*, *enoki*, *matsutake*) тощо.

Класифікувавши досліджувані лексичні одиниці за сферами вживання видно, що найзначнішими і обширними є культурологічні реалії. Великий інтерес до східних єдиноборств дає чималий поштовх до збільшення ідентифікації японізмів в сучасній англійській мові.

Досліджуючи сфери вживання японських запозичень в англійській мові, можна простежити інтерес до визначених сфер:

– їжа і напої. Що стосується сфери гастрономічних реалій, деякі з лексем позначають основне блюдо, продукти під час прийому їжі, аперитиви, алкогольні напої. Наприклад: *yakitori*, *wasabi*, *rumaki*, *gunkan*, *bento*, *mirin*, *sake*. До цієї ж сфери відносяться слова, що позначають допоміжні прилади при вживанні їжі або назви закладів харчування. Наприклад: *waribashi* – (дерев'яні палички для їжі), *oshibori* – (вологий рушник для очищення рук),

sushiya – (ресторан приготування суші), *sobaya* – (ресторан приготування локишини), *chashitsu* – (місце для проведення чайної церемонії) тощо;

– бойові мистецтва. Ще однією галуззю виявлення японізмів в сучасній англійській мові є сфера бойових мистецтв. Наприклад: *Judo* – Дзюдо, *Karate* – Карате, *Jiu Jitsu* Джиу – джумсу, *Aikido* – Аїкідо, *Kendo* – Кендо, *Sumo* – Сумо, *Kyudo* – Кюдо, *Yabusame* – Ябусаме (стрільба з лука на коні). Лексема *-do* або *-to* висловлює філософію, яка лежить в основі цих єдиноборств в цілому. Лінгвісти підтверджують, що галузь лексики зрйної тематики включає запозичення, якими користуються мистецтвознавці (*mokume-gane*, *giongo*, *biku-biku* – слова, що позначають роботу по металу і т.д.) і історики (назви древніх мечів, клинків). Наприклад: *shuriken*, *katana*, *wakizashi*, *tachi* тощо.

– спортивна сфера: *mawashi* – (спеціальний одяг), *ozeki* – (звання), *tachiai* – (техніка), *dohyo* – (ринг), *iaido* – (фехтування), *dojo* – (місця проведення змагань), *kyudo* – (стрільба з лука). У сфері музики більшу кількість ідентифікують такі японізми: *kabuki* – (кабуки), *hanamichi* – (баладу), *karaoke* – (караоке), *kirigami* – (кірігами), *tsutsumi* – (цуцуми), *the doll kokeshi* – (лялька кокеці), *shibui* – (вишуканий художній смак). До наступної групи відносяться слова, що відносяться до області мистецтв. У сфері музики більшу кількість з них відносяться до балад та пісень. Більшість слів визначають види мистецтв, раніше відомих на заході. Наприклад: *kokeshi*, *Nanga*, *shibui*, *kabuki*, *hanamichi*, *enka*, *karaoke*, *hayashi*, *kirigami* і *tsutsumi* тощо.

– політична сфера: власні імена імператорів *Naruhito*, *Akihito*, назва країни *Nihon*, назва політичного механізму *Etsuzankai*, *Jimin Party faction*, *kai raquo*. Майже половина запозичень у цій сфері це власні імена, що включають імена імператорів, назва країни, назва студентського руху. Наприклад: *Etsuzankai*, *kai raquo*, *habatsu*, *Showa*, *Nihon*, *Zengakuren* тощо.

– бізнес і економіка. Більша кількість з яких позначає тренінги: *kaizen* – (бізнес-система), *zaitekku* – (зіномези). Наприклад: *shokku* – (економічний шок), *black mist scandal* – (корумпована практика), *sarakin* – (безпринципна кредитна організація), *endaka* – (курс обміну валют), *Atari*, *Nissan*, *Fuji-film* *Betamax*, *Nintendo*, *Suntory*, *Walkman*, *go-moku*, *I-go*, *emoji* – (графічна анімація), яке фонетично збігається з англійським словом *emotion*, на позначення емоцій. Наприклад: *kaizen*, *shokku*, *zaitekku*. Лише три лексеми з даної групи мають негативне значення – це такі одиниці як економічний шок (*shokku* – спочатку, до того ж, що прийшов в японську мову з англійської, і видозміненим повернувся назад з уже зміненим значенням), корумпована практика (*black mist* або *sarakin*). Також в цю сферу також входить слово, що позначає курс обміну валют (*endaka*).

– релігійна сфера: *Shintoism* – (шинтоїзм), *zendo* – (дзен буддизму), *jingu* – (храм високого рангу), *shikibuton* – (матрац) тощо.

Отже, японська мова принесла в англійську різні запозичені лексичні одиниці. Слід зауважити, що серед запозичень відсутні дієслова, тільки іменники на позначення реалій. Звідси випливає, що можлива проблема асиміляції японських слів полягає в тому, що система англійської мови не здатна прийняти дані частини мови з японської мови, тільки іменники. Кількість японських запозичень в англійській мові не дуже велика, але зростаючий інтерес до японської культури призводить до проникнення в англійську мову все більшого числа японізмів.